

НАПРЯМ 9. ВПЛИВ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ НА РОЗВИТОК МИСТЕЦТВА В УКРАЇНІ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-502-3-48>

Лещенко Т. О.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
завідувачка кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна*

Шевченко О. М.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри українознавства та гуманітарної підготовки
Полтавського державного медичного університету
м. Полтава, Україна*

ЗНАЧЕННЯ МУРАЛІВ У КУЛЬТУРНОМУ ПРОСТОРІ МІСТА

У наш час на вулицях багатьох міст світу досить часто можна побачити зразки муралізму – надзвичайно багатогранної форми малярства, сповненого соціального і культурного значення. Сучасне мистецтво, особливо вуличне, важко уявити без муралів, які можуть перетворювати вигляд міського простору, де їх намалювали, створювати приємну атмосферу, висловлювати авторський задум чи привертати увагу до важливих суспільних питань.

Із 1960-х років ця мистецька течія була визнана під назвою Street Art, привносячи дуже сильний і значимий дух соціальної помсти. Насправді, вона була зосереджена на принципі повстання як суті руху, заснованого на протесті, провокації та ідеї боротьби з системою, йдучи проти закону. Проте з 1980-х рр. мистецька діяльність, пов'язана з вуличним мистецтвом, почала змінюватися. Художники стали зосереджуватися на соціальних темах, поєднуючи їх із міським стилем життя з метою вражати творами мистецтва. Витвори мистецтва почали співвідноситися із сучасним візуальним мистецтвом і тому дістали назву Urban Art. У сучасному світі нові форми мистецьких творів виходять на вулиці міст заради спілкування з громадою, залишаючи межі інституцій – музеїв і галерей. Своїми творами мистецтва вуличні художники хочуть висловити власну політичну, етичну й соціальну ідею/проблему.

Вуличне мистецтво зараховують до проявів арткультури ХХ–ХХІ століття. У наш час без розписів на стінах – графіті й муралів, що є невід’ємною складовою сучасного вуличного мистецтва, неможливо уявити будівлі великих міст. Найбільш прогресуючим напрямом вуличного мистецтва сучасної України можна назвати мурал-арт. Тематичний і жанровий діапазон муралів досить різноманітний. В Україні мурали почали з’являтися на поч. 2000-х. Саме в цей час українці усвідомили, що вони мають бути серед європейських націй як важливий компонент сучасних змін світової спільноти. Особливий внесок у визнання України у світі муралісти зробили висвітлюючи соціальні та політичні питання, сучасну українську тематику, синтезуючи сучасне й сакраментальне мистецтво.

Мета дослідження – з’ясувати роль муралів та їхнє суспільне значення в культурному просторі міста.

Слово «мурал» подібне іспанському слову «mural», що означає «стіна». У тлумачному словнику слово «мурал» (з англійської – «настінний живопис») пояснюється як різновид монументального, вуличного мистецтва, в основі якого знаходяться настінні розписи [4]. Зображення, розміщені на стінах будинків, огорожах, часто реалістичні, подібні до фотографій. Проте мурал не є незалежним видом мистецтва, і науковці схилиються до думки, що це прояв розвитку монументального малярства [2].

Спіраючись на дослідження польських науковців [5], можна зробити висновок, що муралізм становить собою монументальну композицію на будівлях і не є просто настінним розписом. Мурали формують вуличне мистецтво як незвичний діалог між міськими художниками і глядачами, жителями міст, без посередників і обмежень.

У сучасному мистецтвознавстві мурал-арт – це напрям стріт-арту, що легально зображає художні розписи на стінах будинків із метою візуального прикрашення. Відтак, художній напрям стріт-арту ми називаємо мурал-артом. Серед найвідоміших українських майстрів мурал-арту варто згадати творчі групи «Інтересні казки», «Kailas-V», «Kickit Art Studio», «Uptown Team»; Олександра Корбана, Дмитра Білоконя, Валерія Лагутенка та ін. Окрім вітчизняних муралістів, авторами настінних розписів у містах України виступають також і зарубіжні майстри: американці Юрато й Бенксі, італієць BLU, латиноамериканський гурт «Воа Mistura», колумбієць Stinkfish, Гвідо ван Гелтен та інші. Австралієць Гвідо ван Хелтену приїздив в Україну і намалював кілька муралів. Перший стінопис знаходиться в Авдіївці Донецької області, інший – на Чорнобильській атомній електростанції.

Попри те, що Київ став столицею муралів, чимало самобутніх і оригінальних настінних розписів прикрашають стіни обласних і районних центрів.

Так, у Полтаві ще у 2014 році Дмитро Білокінь створив мурал, присвячений героям Небесної Сотні (рис. 1).

Рис. 1. «Героям Небесної Сотні», автор Д.Білокінь

У 2016 році Дмитро Білокінь створив мурал, присвячений воїнам-афганцям у пам'ять про загиблого в Афганістані полтавця Сергія Коротуна, на стіні будинку, де він жив (рис. 2).

Рис. 2. «Пам'ять про загиблого Сергія Коротуна», автор Д. Білокінь

У 2017 році художник Олександр Корбан створив мурал, на якому зобразив дівчинку з квітами, поруч з якою пурхає синиця (рис. 3).

Рис. 3. «Дівчинка з квітами», автор О. Корбан

У 2016 році художник Валерій Колор створив мурал «Мати з дитиною у космосі» (рис. 4).

Рис. 4. «Мати з дитиною у космосі», автор В. Колор

Продовженням теми материнської любові став мурал, написаний художником Валерієм Колором, який називається «Материнська любов». Сам автор говорить, що «Малюнок для новобудови символічний: жінка з новонародженим ростить своє дитя в теплі та затишку серед природи» (рис. 5).

Рис. 5. «Материнська любов», автор В. Колор

Художник Валерій Лагутенко намалював букет квітів і калину. Зображення починається на одному будинку, а закінчується на іншому. На будівлі написали вірш Дмитра Павличка (рис. 6).

Рис. 6. «Букет квітів з калиною», автор В. Лагутенко

Спільними зусиллями полтавців було створено мурал «Соняхи» і написано пункти Декларації відповідальності людини (рис. 7).

Рис. 7. «Соняхи», автори полтавські художники

Художник і волонтер Сергій Новосьолов створив мурал, присвячений загиблomu 18-річному юнаку Максиму Краснокутському, який народився в Полтаві (рис. 8).

Рис. 8. «Пам'ять про загиблого Максима Краснокутського», автор С. Новосьолов

Мурал, присвячений Герою України, в.о. командира 36-ї окремої бригади морської піхоти майору Сергію Волинському створила команда «Містохаб» (рис. 9).

Рис. 9. «Пам'ять про загиблого Сергія Волинського», автор команда «Містохаб»

Речниця рятувальників Полтавщини Світлана Рибалко створила мурал на честь рятувальників. На ньому зображено процес гасіння пожеж із повітря й на землі (рис. 10).

Рис. 10. «На честь рятувальників», автор С. Рибалко

Отже, кожен зі стінописів відображає певну проблематику. Героями полтавських муралів стали воїни ЗСУ, бійці ДСНС, українці, які прагнуть жити в мирі та злагоді. Полтавські митці вкладають у створення муралів соціальний, патріотичний зміст, мотивацію до перемоги і віру в краще. Провідною ідеєю муралів стало прагнення громадян до свободи, жага до життя. Створені мурали сприяють піднесенню настрою містян.

Підсумком нашого пошуку став огляд муралів Полтави. Стінописи є сучасним і потужним чинником. Вони надихають і виховують містян, сприяють популяризації національної ідеї. Митці прагнуть перетворити місто на велику галерею. Вдало розміщений у просторі міста мурал здатен стати його окрасою, підкреслити, на перший погляд, незначну деталь, вразити й мотивувати до роздумів.

Список використаних джерел:

1. Бітаєва Г. Мистецтво муралу як динамічне художнє явище сучасного українського соціуму. *Художня культура. Актуальні проблеми*. 2022. Вип. 18(1). С. 79–86. DOI: 10.31500/1992-5514.18(1).2022.260428

2. Голуб О. Є. Мурал. В: *Енциклопедія сучасної України*. 2020. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=70272 (дата звернення 15.02.25).

3. Грицюк К. Муралі : новий підхід до старого. 2018. URL: <http://uk.theoutlook.com.ua/article/5056/murali-novij-pidxid>

dostarogmistetstva.html ; <http://www.korydor.in.ua/ua/opinions/muralymystetstvo-chy-dekor.html> (дата звернення: 08.01.2019).

4. Мурал. У: Вільний тлумачний словник. 2019. <http://sum.in.ua/f/mural>

5. Galińska-Toborek A. Experience of Art in Urban Space : Lodz : Biblioteka Publishing House, 2014. 293 s.